

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Hans Kelsen (1881-1973). *Introductie*

Hans Kelsen werd geboren in Praag op 11 oktober 1881. Toen hij drie jaar was, verhuisde zijn gezin — Duitssprekend, Joods en middenklasse — naar Wenen. In 1906 promoveerde hij daar in de rechtsgeleerdheid. Hij bekeerde zich in 1905 tot het katholicisme. Dat was onontkoombaar voor joden die als jurist carrière wilden maken bij de Oostenrijkse overheid.

In 1919 heeft hij een cruciale rol gespeeld bij het opstellen van de nieuwe Oostenrijkse Grondwet (1920). Zijn grote verdienste was de opname daarin van de constitutionele toetsing door een constitutioneel hof. Daarmee liep Oostenrijk ver voor op de rest van Europa. In 1921 werd Kelsen in het Constitutionele Hof benoemd. In 1930, escaleerde de interne politieke machtsstrijd tussen de uitvoerende macht — in handen van de tegen het fascisme aan schurkende Katholieke partij — en de rechtsprekende en wetgevende macht. Een dieptepunt in de geschiedenis van de jonge Republiek: alle rechters van het Constitutionele Hof werden vervangen door regeringsgezinde rechters. Kelsen werd ook nog eens mikpunt van antisemitische stemmingmakerij. Hij vertrok naar Duitsland. Toen de nazi's in 1933 aan de macht kwamen, veranderde het klimaat snel en vluchtte Kelsen naar Genève. In 1934 verscheen zijn beroemde en controversiële boek *Reine Rechtslehre*, dat gezien werd als de bijbel van het moderne rechtspositivisme. De rechtsregels ontlenen hun geldingskracht niet aan hun morele inhoud, maar aan het feit dat ze volgens de juiste procedures tot stand zijn gekomen. Met deze formalistische definitie van het recht stond het rechtspositivisme tegenover het natuurrecht. Kelsen noemde zijn

rechtsleer 'zuiver', omdat deze vrij zou zijn van alle politieke ideologie en empirische elementen die een samenleving soms instabiel en onzeker maken. De scherpe scheiding die hij maakte tussen recht en moraal riep enorm veel kritiek op. De oorspronkelijke motivatie hiervoor stamde uit het feit dat de Oostenrijkse samenleving op de rand van burgeroorlog verkeerde. Door het recht neutraal en zuiver te houden, wilde Kelsen voorkomen dat de meerderheid de minderheid ging tiranniseren. Ook de opkomst van het fascisme speelde mee. Zijn keuze voor een formele, zuivere — i.e. niet door ideologieën vervuilde — rechtsorde was dus wel degelijk ethisch-politiek gemotiveerd. Omdat hij ervan overtuigd was dat Zwitserland ook betrokken zou raken in de komende oorlog, was Kelsen in 1940 naar de Verenigde Staten vertrokken. Hij werd hoogleraar aan de University of California, te Berkeley. Hij publiceerde er onder andere *Peace through Law*, in 1944. In 1945 werd hij juridisch adviseur van de oorlogsmisdadencommissie van de Verenigde Naties in Washington, die het Neurenbergtribunaal moest voorbereiden. In 1950 publiceerde hij het 900 pagina's tellende standaardwerk *The Law of the United Nations*.

Kelsen overleed op 19 april 1973 op 92-jarige leeftijd. Hij heeft bijna 400 werken gepubliceerd, waarvan er verschillende in 24 talen vertaald zijn. Ter gelegenheid van zijn negentigste verjaardag heeft de Oostenrijkse regering het Hans Kelseninstituut in Wenen opgezet, dat zijn werk en intellectuele erfgoed beheert. De twee volgende artikelen laten zien dat Kelsen meer was dan een pure formalist in zijn denken over vrede, oorlog en internationaal recht. [Red.]